Sevgi Ve Hoşgörü Uygarlığı
Gönderen Kadir Hatipoglu - Nisan 09 2015 08:28:35

Sevgi sözcüğü, Arapçadaki “muhabbet” sözcüğünün Türkçemizde yaygın olan karşılığıdır. Bununla birlikte her ikisi de dilimizde kullanılmaktadır. “Şefkat” kelimesi de Allah’ın, “Rauf-Rahim” isimlerinden mahlûkata verdiği ve karşılıksız sevgiyi ifade eden çok güçlü bir kelimedir. “Aşk” da sevgiyi ifade eder. Fakat şefkat kadar etkileyici ve büyüleyici değildir. Çünkü şefkat çok daha kapsamlı ve daha geniş anlamlıdır. Bir insan, sevdiği evladı dolayısıyla bütün yavrulara karşı bir şefkat hisseder. Oysa fani bir sevgiliye âşık olan bir insan her şeyi sevgilisine feda edebilir.[2] Denilebilir ki, yukarıda zikrettiğimiz kelimeleri kullanmayan ve sevmeyen hiçbir insan yoktur. Çünkü “sevmek” yaratıcı tarafından insanın fıtratına yerleştirilmiş ve yüceltilmiş bir duygudur. Ömür boyu başkalarına düşmanca tavırlar sergilemekten geri kalmayanlar bile sevgi sözcüğünü ağızlarından düşürmedikleri gibi kendi çocuklarını, yakınlarını ve kendilerini sevenleri seviyorlar. Sevginin zıttı kin, düşmanlık ve adavettir. Bu kötü ve zarar verici hasletleri davranışlarıyla gösterenler bile hiçbir zaman kin ve düşmanlık gibi sıfatlara sahip çıkmıyorlar. Bu durum gösteriyor ki, sevgi ve muhabbet sözcükleri bizatihi güzeldirler. Sevgi ve muhabbet kelimeleri adeta mucizevî bir güce sahiptirler. Çünkü bu iki sözcük, yaşamın devam ettirilmesinde birinci derecede etkili olan ve çoğu zaman insanı ölümün kıyısından kurtaran birer sihirli sözcüktürler. Strese maruz kalmış ve içine düştüğü bunalımın dehşetinden hayatına son vermek üzere olan bir insanın ilk aklına gelen şey, en çok sevdiği çocukları, eşi veya anne ve babasıdır. Çoğu kez bu sevgi insanı bunalımlardan kurtarmaktadır. Çünkü son anda, çocuğuna gösterdiği şefkat aklına gelir ve onu üzmemek için hayatına son vermekten vazgeçer. “Hoşgörü” ya da “müsamaha” kelimeleri ise, sevgi ve muhabbet kelimelerinin sonuçlarıdır. Çünkü sevginin değerini bilen sever. Seven mutlaka başkalarına karşı tahammülü ve hoşgörülü olur. Hoşgörü, Hz. Peygamber’in (s.a.v) eliyle insanlığa sunulan kutlu uygarlığın temellerinden birisidir. Hoşgörüyü esas almayan bir uygarlık, yeryüzünde ne kadar gelişme gösterirse göstersin, başkalarını düşünme (diğergamlık) ilkesinden yoksun olduğu için, ötekileştirdiği insanlara tuzak olmaktan öteye geçemez. Yüzyıla yakın bir zamandır insanlığa kan kusturan ve kusturmaya devam eden Batı uygarlığı bunun en güzel örneğidir. Sevgi ve Hoşgörünün Kaynağı Sevginin kaynağı imandır. Hoşgörünün kaynağı da sevgidir. Bir insanın kendisi gibi insanlara verebileceği en büyük fedakârlık sevgiden kaynaklanan hoşgörüdür. Çünkü hoşgörü sevgi ve muhabbet temeline dayanır. Sevgi kâinatın yaratılış amaçlarından biri olduğu gibi kâinatın nuru ve hayatıdır. Zira bu varlık âleminde en önemli mesele hayattır. Hayat adeta kâinatın güneşi gibidir. Ancak hayata hayat veren sevgidir. Hatta denilebilir ki, kâinatın kütlelerini birbirine bağlayan en büyük bağ sevgi bağıdır. Kâinat büyük bir ağaç olarak tasavvur edilirse insan onun meyvesi olur. İnsan kâinatın meyvesi olduğuna göre, meyvenin çekirdeği hükmünde olan insanın kalbine kâinatı kuşatacak sınırsız bir sevgi yerleştirilmiştir.[3] Fakat insan bu sınırsız sevgiyi kime

yönlendirecektir? Acaba her şey veya her nesne insanın bu sınırsız sevgisine layık mıdır? İşte asıl cevaplandırılması gereken sorular bunlardır. Bediüzzaman, “Nihayetsiz bir muhabbete layık olacak, ancak nihayetsiz bir kemal sahibi olabilir”[4] diyerek, insanın engin sevgisine ancak bütün kemal sıfatlarının sahibi olan Allah’ın (c.c) layık olabileceğine vurgu yapıyor. Ona göre sınırsız muhabbet, sınırsız kemal ve cemal sıfatlarına sahip olan birisine, yani Allah’a mahsustur. İnsan bütün gücüyle sevginin asıl sahibini sevdikten sonra, ızdırapsız ve kedersiz bir şekilde diğer mahlûkatı ve eşyayı da onun namına sevebilir. “Yoksa muhabbet leziz bir nimet iken elim bir nikmet (musibet) olur.”[5] Sevmek ruhsal bir hoşnutluk ifade ederken hüzün ve elem verici bir aşka dönüşür. Gerçekten de iman etmiş bir gönül, önce Allah’ı sever, diğer mahlûkatı da Allah adına sever. Yunus’un deyişiyle “yaratılanı sever, yaratandan ötürü.” Kur’an-ı Kerim, imandan ve sevgiden yoksun olan kalpleri taşa benzetir. Hatta taşı bile böylesi kalplerden üstün tutarak şöyle buyurur:
ثُمَّ قَسَتْ
قُلُوبُكُمْ
مِنْ بَعْدِ
ذَلِكَ
فَهِىَ
كَالْحِجَار&#16
14;ةِ اَوْ
اَشَدُّ
قَسْوَةً
وَاِنَّ مِنَ
الْحِجَارَة&#16
16; لَمَا
يَتَفَجَّرُ
مِنْهُ
اْلاَنْهَار&#16
15; وَاِنَّ
مِنْهَا
 لَمَا
يَشَّقَّقُ
فَيَخْرُجُ
مِنْهُ
الْمَاءُ
وَاِنَّ
مِنْهَا
لَمَا
يَهْبِطُ
مِنْ
خَشْيَةِ
اللهِ وَمَا
اللهُ
بِغَافِلٍ
عَمَّا
تَعْمَلُونَ
  “Ne var ki, bütün bunlardan sonra yine kalpleriniz katılaştı. Bu

inanmayan kalpleriniz katılıkta taş gibi, hatta daha da sertleşti. Çünkü taşlar arasında kendisinden ırmaklar fışkıran vardır; yarılıp da içinden su çıkan vardır. Allah korkusundan parçalanıp yuvarlananlar vardır.”[6] Bu ayet açıkça gösteriyor ki, imandan ve sevgiden yoksun olan bir gönül taştan bile daha sert ve acımasızdır. Bu yüzden imandan ve sevgiden kaynaklanan ve güzel ahlak ile beslenen hoşgörü İslam uygarlığının temelini oluşturur. Üstelik başka insanları sevmek ve onlara karşı hoşgörülü olmak o kadar da zor değildir. Çünkü iyi işlerle kötü işler aynı ellerle yapılmaktadır. Yine güzel sözlerle fena sözler aynı ağızdan çıkıyor. Güzel davranışlarla çirkin davranışlar aynı organlar tarafından yapılıyor. Durum böyle olunca, Allah’ın aynası durumundaki kalbe imanı yerleştirmek var iken inkâra gidilmesi, iyi sözleri söylemek var iken kötü sözlerin sarf edilmesi, güzel şeyleri yapmak var iken çirkin işlerin yapılması akıl ve mantıkla bağdaşır bir şey değildir. O halde insanları sevmek ve onlara karşı hoşgörülü olmak aklın gereğidir. Denilebilir ki, hoşgörü, İslam’ın insanlığa sunduğu büyük bir armağandır. Çünkü hoşgörü sevgidir, güzelliktir, doğruluktur ve doğruya yönelmektir; daima iki şeyden en iyisini ve en güzelini tercih etmektir. Hoşgörü affetmek, bağışlamak ve karşısındaki insana değer vermektir. Hoşgörü bilgi, kültür ve dini tebliğin de aslıdır. Hoşgörü, bir mü’minin en büyük sermayesi olan güzel ahlakın özeti durumundadır. Sevgisizlik ve Hoşgörüsüzlük Hoşgörünün zıttı taassup, bağnazlık ve sevgisizliktir. Sevginin ve hoşgörünün kaynağı iman ve fazilet iken, taassubun kaynağı cehalettir. O halde altı çizilmesi gereken husus şudur: Cehalet İslam’dan ne kadar uzak ise taassup da o ölçüde uzaktır. Başka bir deyimle; güzellik, sabır, güzel sözler ve davranışlar, başkalarının kahrını çekebilme yiğitliği, nezaket, kibarlık ve bağışlayıcı olmak imandan, bilgiden ve faziletten kaynaklanır. Diğer taraftan tahammülsüzlük, başkalarının düşüncelerine saygılı olmamak, haset, kin, hırçınlık, bağnazlık, saldırganlık ve zulüm cehaletten kaynaklanan kötü hasletlerdir. Kuşkusuz cahilî sistemlerin temel özelliklerinden olan bu hasletlerden hiç birisi bir Müslüman’ın sıfatı olamaz ve olmamalıdır. Mü’minlerin bu güzel ahlakına işaret olarak Kur’an-ı Kerim şöyle der: * وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ اَنْ يَعْبُدُوهَا وَاَنَابُوآ اِلَى اللهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ اَلَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ

اَحْسَنَهُ
اُولَئِكَ
الَّذِينَ
هَدَيهُمُ
اللهُ
وَاُولَئِكَ
هُمْ اُولُوا
اْلاَلْبَاب&#16
16; “ Tağuta (Şeytana, putlara ve müstebit krallara) kulluk etmekten kaçınıp Allah’a yönelenlere müjde vardır. Ey Muhammed! Dinleyip de en güzel söze uyan kullarımı müjdele. İşte Allah’ın doğru yola eriştirdiği kimseler onlardır ve onlar akıl sahipleridir.”[7] Bu ayette iki önemli nokta vardır: Birincisi; gerçek mü’minler her şeyin peşine düşmezler; bununla beraber herkesin sözünü ciddi bir şekilde dinler, ölçer, tartar ve doğru olduğuna inandıkları sözü kabul eder ve ona tabi olurlar. Ayrıca mü’minler dinledikleri sözlere yanlış mana vermeye çalışmazlar. Aksine onlar her sözün doğru ve güzel tarafını kabul eder ve ondan istifade ederler. İşte burada mü’minlerin, imandan sonra ruhen gıdalandığı temel kaynak sevgi, güzellik ve fedakârlıktır. İkincisi; Kur’an’da geçen “Tağut” kelimesi, “haddi aşan” anlamına gelse de, daha çok Allah’a karşı isyan edip kendisini, hizmetkârları üzerinde sahip ve hükümran gören ve onları kendisine hizmetkâr olmaya zorlayan kimse için kullanılmaktadır. Şeytan, dini veya siyasi müstebit liderler veya krallar birer tağut kabul edilmiştir. Tağutun amacı, kendisine tabi olanları aydınlıklardan alıp karanlıklara götürmektir.[8] Kuşkusuz insanı bir sürü günaha sevk eden şeytan ve insanı ihtiras ve arzularının esiri haline getiren insan nefsi bu tağutların başında gelir. Yerine göre insanın karısı, çocukları, hısım ve akrabaları, makam ve parası da insan için birer tağut hükmüne geçebilirler. Tağutların ve tağuta tabi olanların beslendikleri temel kaynak ise sevgisizlik ve menfaattir. Burada bir şey daha belirtmek gerekir: Zaman zaman dine bağlılık ve taassup birbirine karıştırılıyor. Oysa bu iki kavramı birbirinden ayırmak gerekir. Her şeyden önce dinden ve dini hayattan haberdar olan ve iyi niyetli olan bilir ki, dine bağlı yaşama biçimi, sadece Allah’ın tesirinde kalmayı kabul etmek ve özgürce yaşamak istemenin bir ifadesidir. Bu itibarla denilebilir ki, Allah’a kulluk yapmak özgürlüğe atılan ilk adımdır. Allah’a kulluk yapmayı reddedenler ise, özgürlüklerini ipotek altına koyarak başta nefis ve şeytan olmak üzere birçok nesneye bağlı kalmak zorundadırlar. Her insan mutlaka bir şeye inanır. Hatta insanlarla hayvanları birbirinden ayıran temel faktörlerden birisi, din ve dinin tezahürleri olan ibadetlerdir. Buna göre insanın dinine bağlılık göstermesi bir ayıp, bir kusur, bir bağnazlık ya da bir eksiklik gibi gösterilemez. Kaldı ki, tefrika, düşmanlık, kin ve bağnazlık dine bağlılıktan değil cehaletten kaynaklanmaktadır. Dini yanlış anlamak ya da dini bir takım hurafelere sarıp aslından uzaklaştırmak insanı taassup ve cehalete götürür. Farklı Din Mensuplarına Gösterilen Hoşgörü Halk arasında bir insanı kötülemek ve ayıplamak istedikleri zaman “mutaassıptır” derler. Fakat birisinden övgüyle söz etmek istediklerinde “müsamahalıdır” ya da “hoşgörülüdür” derler. Halkın hoşgörü ve taassuba atfettikleri değer budur. Biz burada konunun daha çok din ile olan ilişkisi üzerinde durmak istiyoruz. Mü’minler iki türlü hoşgörülü olmak zorundadırlar. Birincisi; yabancı din mensuplarına karşı

gösterecekleri hoşgörüdür. Diğeri de Müslümanların birbirilerine gösterecekleri hoşgörüdür. Farklı dinlere mensup olan insanları sevgiyle ve hoşgörü ile karşılamak İslam’ın evrensel bir din olma özelliğinden kaynaklanmaktadır. Eğer İslamiyet baştan beri geniş bir hoşgörü esasına dayanmasaydı, dünyayı istila etmiş olan mutaassıp Hıristiyanlara, kendilerinden başkasını insan yerine koymayan Yahudilere ve bağnaz putperestlere rağmen bu kadar geniş kitlelere ulaşabilir miydi? İslam’ı hoşgörüden ayırmak, başka bir ifade ile başka din mensuplarına karşı sert ve acımasız olmak, İslam’ın evrensel bir din olma özelliğine aykırıdır. Zira hoşgörüden yoksun olan bir din cihanşümul değil, olsa olsa bir kabile dini olabilir. Farklı dinlere mensup olanlara gösterilen hoşgörü çerçevesinde şunları söyleyebiliriz: 1) Her şeyden önce Kur’an-ı Kerim, insanların farklı din ve inanışlara bağlı oluşlarını tabii hayatın temel bir dayanağı olarak kabul eder. Kur’an-ı Kerim şöyle der:
وَلَوْ شَاءَ
رَبُّكَ
لَجَعَلَ
النَّاسَ
اُمَّةً
وَاحِدَةً
وَلاَ
يَزَالُونَ
مُخْتَلِفِي&#16
06;َ “Eğer Rabbin dileseydi, bütün insanları hak dinde ittifak eden bir tek ümmet yapardı. Fakat Allah bunu istemediğinden ittifak etmemişler, böylece ihtilaf etmeye devam edeceklerdir. Ancak Rabbinin lütfederek hakta birleşmeyi nasip ettiği kimseler müstesnadır. Esasen Allah insanları bunun için yaratmıştır.”[9] Bu ayet, bütün insanların bir tek dine mensup olmalarının Allah tarafından istenen bir şey olmadığını ifade ediyor. Allah insanların doğru yola gelmelerini istiyor, fakat Allah’ın iradesi insanların seçim özgürlüğünden yanadır. Allah insanların özgür seçimlerine müdahale ederek Cehennemin yolunu tümüyle kapatacak olursa imtihan sırrı tamamen kaybolmuş olur. 2) İslam’ın akide sisteminde zorlama yoktur. لآ
اِكْرَاهَ
فِى الدِّينِ
 “Dinde zorlama yoktur”[10] ve
وَلَوْ شَاءَ
رَبُّكَ
لاَمَنَ مَنْ
فِى
اْلاَرْضِ
كُلُّهُمْ
جَمِيعًا
اَفَاَنْتَ
تُكْرِهُ
النَّاسَ
حَتَّى
يَكُونُوا
مُؤْمِنِينَ

  “Eğer Rabbin dileseydi, yeryüzünde bulunanların hepsi elbette topyekûn iman ederlerdi. Böyle iken, sen mi mü’min olsunlar diye insanları zorlayacaksın?”[11] ayetleri bunu apaçık bir şekilde dile getiriyor. Demek ki, sonucuna katlanmayı göze alarak isteyen kendi hür iradesiyle iman eder, isteyen de yine kendi hür iradesiyle küfürde kalır. Diğer taraftan, Kur’an’ın 13 ayetinde, peygamberlerin asıl görevinin sadece tebliğ etmek olduğunun vurgulanması, tebliğ etmek ve insanları doğru yola getirmeye muvaffak olmanın hassas bir dengede tutulduğunun açık bir ifadesidir. 3) İslam’da bütün mabetler kutsal kabul edilmiştir. Bu yüzden Müslümanların mabetlere gösterdikleri saygı dillere destan olmuştur. Allah şöyle buyuruyor:
اَلَّذِينَ
اُخْرِجُوا
مِنْ
دِيَارِهِمْ
بِغَيْرِ
حَقٍّ اِلاَّ
اَنْ
يَقُولُوا
رَبُّنَا
اللهُ
وَلَوْلاَ
دَفْعُ اللهِ
النَّاسَ
بَعْضَهُمْ
بِبَعْضٍ
لَهُدِّمَتْ
صَوَامِعُ
وَبِيَعٌ
وَصَلَوَاتٌ
وَمَسَاجِدُ
يُذْكَرُ
فِيهَا اسْمُ
اللهِ
كَثِيرًا
وَلَيَنْصُر&#16
14;نَّ اللهُ
مَنْ
يَنْصُرُهُ
اِنَّ اللهَ
لَقَوِىٌّ
عَزِيزٌ
 “Eğer Allah insanların bir kısmının zararını diğer bir kısmı ile savmasaydı manastırlar, kiliseler, havralar ve Allah’ın adının çokça zikredildiği mescitler yıkılıp giderdi.”[12] Allah bu dünyada bir tek millete veya topluluğa mutlak iktidar nasip etmiyor. Eğer bir tek topluluğa veya millete daimi bir iktidar verilmiş olsaydı, sadece kaleler, saraylar ve ticaret merkezleri yerle bir olmaz; aynı zamanda ibadet yerlerinin kutsallığı da zedelenirdi. Başka bir ayette ifade edildiği gibi
لَفَسَدَتِ

اْلاَرْضُ
“yeryüzü fesada uğrardı.”[13] 4) Resulullah (s.a.v) Medine’de yaşayan Yahudilere ve çevrede yaşayan Hıristiyanlara karşı son derece hoşgörülü idi. Ancak bu geniş hoşgörüyü su-i istimal etmek isteyenler de olmuştur. Nitekim Hayber’in fethinde Zeynep adındaki bir Yahudi kadınının, bir koyunu zehirleyip Resulullah ve arkadaşlarını öldürmek maksadıyla yemeğe davet etmesi bunun açık bir örneğidir.[14] Ama ne bu olay ne de suikasta yönelik başka olaylar Resulullah (s.a.v) ve arkadaşlarını farklı dine mensup olanlara karşı hoşgörü prensibinden ayıramadı. Dersini Resulullah’tan alan Abdullah b. Ömer’in (r.a) Yahudi bir komşusu vardı. Abdullah b. Ömer ona her zaman iyilikte bulunur, ona hediyeler gönderir ve onun gönderdiği hediyeleri alırdı.[15] 5) Bir dafasında Yemen’den gelen Necran Hıristiyanlarından bir heyet Medine’de Resulullah’ı (s.a.v) ziyaret ettiler. Resulullah (s.a.v) misafirlerini mescitte ağırlamıştı. Hatta Beyhakî’nin ifadesine göre Hıristiyanlar Mescid-i Nebevide doğuya yönelerek kendi dinlerine göre ibadet etmişlerdi.[16] Kuşkusuz bu hadise, Resulullah’ın döneminde yabancı din mensuplarına gösterilen bir hoşgörü örneğidir. Resulullah’tan sonra da bu gelenek devam ettirilmiştir. İspanya’yı fetheden Müslümanlar hiçbir din mensubuna ya da ibadet yerlerine karışmamışlardır. Fatih Sultan Mehmet İstanbul’u fethettiğinde Hıristiyanların ibadet ve mabetlerine karışmamıştır. Müslümanların Birbirilerine Gösterecekleri Hoşgörü Allah Kur’an-ı Kerim’de (
اِنَّمَا
الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ
)bütün mü’minlerin kardeş olduğunu ifade ediyor.[17] Bu yüzden kardeşin kardeşe karşı hoşgörülü olması ve onu sevmesi Allah’ın emridir. وَلاَ
تَسْتَوِى
الْحَسَنَةُ
وَلاَ
السَّيِّئَةُ اِدْفَعْ
بِالَّتِى
هِىَ
اَحْسَنُ
فَاِذَا
الَّذِى
بَيْنَكَ
وَبَيْنَهُ
عَدَاوَةٌ
كَاَنَّهُ
وَلِىٌّ
حَمِيمٌ
“Kötülüğü en güzel olan şeyle uzaklaştır. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sıcacık bir dost oluvermiştir”[18] ayeti, başkasının kahrını çekmenin ve kötülüklere karşı iyilikle mukabelede bulunmanın büyük bir fazilet ve dostluk örneği olduğunu ifade ediyor. Mü’min alçak gönüllüdür. Kendisini alaya alan birisine

karşı bile hoşgörülü davranır. Allah şöyle buyuruyor:
وَعِبَادُ
الرَّحْمَنِ
الَّذِينَ
يَمْشُونَ
عَلَى
اْلاَرْضِ
هَوْنًا
وَاِذَا
خَاطَبَهُمُ
الْجَاهِلُو&#16
06;َ قَالُوا
سَلاَمًا
“Rahmanın kulları yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir. Cahiller onlara laf attıkları zaman, ‘selam’ der geçerler.” [19] خُذِ
الْعَفْوَ
وَأْمُرْ
بِالْعُرْفِ
وَاَعْرِضْ
عَنِ
الْجَاهِلِي&#16
06;َ “Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir”[20] ayeti de hoşgörüyü emreden bir ayettir. Çünkü affetmek, hep iyilikleri emretmek ve cahillere aldırış etmemek hoşgörülü olmanın ta kendisidir. İslam dini kardeş olmayı ve diğergamlığı emreder. Rasulüllah (s.a.v) meşhur bir hadiste لاَ
يُؤْمِنُ
أَحَدُكُمْ
حَتَّى
يُحِبَّ
لأَخِيهِ مَا
يُحِبُّ
لِنَفْسِهِ
“Sizden birisi, kendi nefsi için istediğini mü’min kardeşi için de istemedikçe gerçek mü’min olamaz” buyurarak İslam’ın başkasını düşünme dini olduğunu, başkasını düşünmeyenlerin gerçek mü’min olamayacaklarını açıkça ifade ediyor. Diğer taraftan Hz. Peygamber (s.a.v) “insanların en hayırlısı onlara en çok faydalı olandır”[21] buyuruyor. İnsanlara faydalı olmak ancak adaleti ve iyiliği dağıtmakla mümkündür. Çünkü Allah
اِنَّ اللهَ
يَأْمُرُ
بِالْعَدْلِ
وَاْلاِحْسَ&#15
75;نِ
وَاِيتَائِ
ذِى

الْقُرْبَى
وَيَنْهَى
عَنِ
الْفَحْشَاء&#16
16;
وَالْمُنْكَ&#15
85;ِ
وَالْبَغْىِ
يَعِظُكُمْ
لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُون&#16
14;   Adaleti, iyiliği ve akrabalara yardım etmeyi emrediyor. Çirkin işleri, fuhşu, fenalık ve azgınlığı da yasaklıyor.[22] Allah bu ayette dünyada esenlik ve nizamı sağlayan üç temel kuralın yerine getirilmesini emrederken, sosyal bünyeyi bozan ve anarşiye sebep olan üç çirkin davranışı da (fuhuş, fenalık ve zulüm) yasaklıyor. Dinine bağlı olan bir kimse adil davranır; haksızlık yapmaz, fuhuş ve zinadan da uzak durur. Böylece topluma faydalı bir kişi olarak öncelikle Müslüman kardeşini sever, onun kötülüklerine karşı bile iyilikle mukabelede bulunur. Ancak her özgürlük gibi hoşgörünün de bir sınırı ve bir çerçevesi vardır. Başkalarından hoşgörü bekleyenlerin bu çerçeveye saygılı olmaları gerekir. Bu sınırı çizen Allah’tır. Şöyle buyuruyor: وَمَا كَانَ
لِمُؤْمِنٍ
وَلاَ
مُؤْمِنَةٍ
اِذَا قَضَى
اللهُ
وَرَسُولُهُ
اَمْرًا اَنْ
يَكُونَ
لَهُمُ
الْخِيَرَةُ
مِنْ
اَمْرِهِمْ
وَمَنْ
يَعْصِ اللهَ
وَرَسُولَهُ
فَقَدْ ضَلَّ
ضَلاَلاً
مُبِينًا “Allah ve Resulü bir iş hakkında hüküm verdikleri zaman hiçbir mü’min erkek ve hiçbir mü’min kadın için kendi işleri konusunda tercih kullanma hakları yoktur. Kim Allah ve Resulüne karşı gelirse şüphesiz o apaçık bir şekilde sapmıştır.”[23] Bu ayet adeta hoşgörünün sınırını çiziyor. Hz. Ebubekir (r.a), halife seçilir seçilmez ilk iş olarak Resulullah’ın emriyle Bizans’a karşı hazırlanan Usame ordusuna hareket emri vermek olmuştu. Ancak birçok Sahabi, tehdidin ortadan kalktığını, dolayısıyla orduyu göndermenin hem meşakkatli hem gereksiz olduğunu söylemeye başladılar. Fakat Hz. Ebubekir (r.a):

“Vallahi kaplanların Medine’ye saldırıp beni parçalayacaklarını bilsem yine de bu orduyu göndereceğim. Çünkü bu Resulullah’ın (s.a.v) emridir”[24] diyerek orduyu göndermiştir. Hz. Ebubekir’in bu tavrı, Allah ve Resulü’nün kesin emirleri olduğu takdirde yapılacak bir şeyin olmadığını açıkça ifade ediyor. Bizler çocuklarımızdan ve sorumlu olduğumuz aile fertlerinden dinin emir ve yasaklarına uygun hareket etmelerini bekleyebiliriz. Bu bizim hakkımızdır. Söz gelimi, namaz kılmayan, ya da içki içen bir yakınımızı veya dostumuzu usulüne uygun bir üslupla uyarmak hoşgörüye aykırı değildir. Eğer bunu hoşgörüye aykırı bir davranış olarak kabul edersek hoşgörünün içini boşaltmış oluruz. Sözlerimi tamamlarken İnsan önce yaratanını tanımalı ve onu sevmelidir. Kalbine yerleştirilmiş bulunan dağ gibi sevgi cevherini öncelikle Allah’a yönlendirmelidir. Ancak bundan sonra kâinatı ve mahlûkları Allah namına sevmeye hakkı vardır. Böyle bir iman ve sevgi gücüyle donatılmış olan insan yaratılanı sever yaratandan ötürü. Aynı zamanda sevgiyi ve hoşgörüyü hayatın bir parçası olarak kabul ettiği için endişesiz, kaygısız ve az problemli bir hayat sürdürür. Dünyanın birçok bölgesini etkileyen ve etkileri günümüz Batı uygarlığı üzerinde açıkça görülen İslam uygarlığı hoşgörü esasına dayanır. Hz. Muhammed (s.a.v) merhametli, affedici ve hoşgörülü olduğu için; sert, kaba ve katı yürekli olmadığı için dünyanın önemli bir kısmını ve mutaassıp kavimleri hidayete kavuşturabilmiştir. Allah elçisine hitaben şöyle buyuruyor: فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِى اْلاَمْرِ فَاِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ اِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكّ&#16

16;لِينَ “Allah’ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı yürekli olsaydın onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah’tan bağışlama dile. İş konusunda da onlarla müşavere et.”[25] [1] Musa K. □□□□□□□□YILMAZ   Prof. Dr., Harran Üniversitesi, İlahiyat □□□□□□□□Fak. Öğretim Üyesi [2] Said □□□□□□□□Nursi, Mektubat, s. 34. [3] Said □□□□□□□□Nursi, Sözler, 574.. [4] Sözler, □□□□□□□□s. 574. [5] Sözler. □□□□□□□□A.y. [6] Bakara, □□□□□□□□2/74. [7] Zümer, □□□□□□□□39/17-18 [8] Bakara, □□□□□□□□2/257 [9] Hud, □□□□□□□□11/118. [10] Bakara, □□□□□□□□2/256. [11] Yunus, □□□□□□□□10/99. [12] Hac, 22/ □□□□□□□□40 [13] Bakara, □□□□□□□□2/251 [14] Buharl, □□□□□□□□Mağazi, 41, Hibe, 38; Müslim, Selam, 42.

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler